

Nr 37.

Av herr **Nylander**, om tull å ammoniumsulfat.

För att söka åt landet bevara den syntetiska tillverkning av kväveföreningar ur luften, som här på senare år genom insatser av svensk elektrokemisk industri kommit till stånd, men som blivit utsatt för en överväldigande konkurrens från utlandet, hava i motioner såväl vid 1932 som vid 1933 års riksdagar hemställt, att den för närvarande kvantitativt förnämsta produkten av luftkvävefabrikationen i Sverige, nämligen ammoniumsulfat, skulle åsättas en tull av 5 kronor för 100 kg. Ammoniumsulfat (stat. nr 505) har hittills varit tullfri enligt tulltaxe-nr 203.

Rörande luftkväveindustriens betydelse för vårt land hänvisas till den utförliga redogörelse härför, som lämnats riksdagen i tidigare, ovan återopade motioner i ämnet. Här må blott erinras, att det svenska jordbruket i syntetiskt ammoniumsulfat har till sitt förfogande ett kvävegödselmedel av inhemsk tillverkning, vilket i effektivitet och prisbillighet icke överträffas av något annat dylikt gödselmedel. Det framgår också av här nedan meddelade statistiska siffror, att jordbruket snabbt vetat att tillgodogöra sig ammoniumsulfatets fördelar, sedan varan kommit i marknaden i sådan myckenhet och till ett sådant pris, som fallet varit under de sista åren.

Då jag nu ansett mig böra påkalla riksdagens förnyade prövning av förslaget om att genom en tull å ammoniumsulfat skaffa svensk tillverkning härav behövt stöd mot en utländsk konkurrens, som fortfarande har en utpräglad dumping-karaktär, ber jag till en början att få konstatera, huru Sveriges försörjning med kvävegödselmedel för närvarande ställer sig.

Konsumtion.

Sveriges konsumtion av kvävegödselmedel under de senaste 6 åren i ton vara och ton kväve framgår av nedanstående tabeller:

<i>Ton vara:</i>	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Chilesalpeter	38,998	43,062	37,480	26,776	18,888	20,652
Kalksalpeter	29,527	30,137	29,215	27,103	42,827	41,107
Kalkkväve	16,058	17,018	18,769	14,901	15,666	20,360
Ammoniumsulfat	5,563	9,559	15,771	15,305	35,650 ¹	32,420 ^{1a}
	90,146	99,776	101,235	84,085	113,031	114,539

¹ Därav inhemsk tillverkning 14,000 ton.

^{1a} » » » 13,000 »

Ton kväve:

Chilesalpeter	6,045	6,675	5,809	4,150	2,928	3,201
Kalksalpeter	4,222	4,310	4,178	4,201	6,638	6,372
Kalkkväve	2,890	3,063	3,378	2,682	2,909	3,868
Ammoniumsulfat	1,157	1,988	3,280	3,183	7,415	6,743
	14,314	16,036	16,645	14,216	19,890	20,184

Kvävepriset.

Konsumtionspriset pr 100 kg vara och pr kg kväve för de olika kvävegödselmedlen banfritt tariffhamn år 1913 och de senaste 6 åren framgår av nedanstående tabeller:

Pr 100 kg vara:	1913	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Chilesalpeter	23: —	21: 50	19: 95	19: 04	19: 04	18: 35	18: 95
Kalksalpeter	—	21: 50	18: 90	18: 10	18: 10	15: 50	16: 50
Kalkkväve 18 % ...	21: 60	19: 75	19: 50	18: —	{ 18: — ¹ 16: — ²	{ 15: 25 ³ 15: — ⁴	15: 50 ⁵
Ammoniumsulfat ...	29: —	22: —	21: 50	17: —	16: 50	10: —	11: 50

Pr kg kväve:

Chilesalpeter	1: 48	1: 39	1: 29	1: 23	1: 23	1: 18	1: 22
Kalksalpeter	—	1: 39	1: 22	1: 17	1: 17	1: —	1: 06
Kalkkväve 18 % ...	1: 20	1: 10	1: 08	1: —	{ 1: — ¹ —: 89 ²	{ —: 85 ³ —: 83 ⁴	—: 86 ⁵
Ammoniumsulfat ...	1: 39	1: 06	1: 03	—: 82	—: 79	—: 48	—: 55

Den syntetiska kväveindustrin, som i Sverige utövas vid Ljunga Verks kemiska fabriker nära Sundsvall, har en synnerligen stor betydelse för vårt lands självförsörjning därigenom, att den lämnar möjlighet att utan import tillverka icke blott för jordbruket behövliga kvävegödselmedel utan även för sprängämnes- och kruttillverkningen erforderlig salpetersyra. Ur beredskapsynpunkt är denna fabrikation att räkna till de verkliga s. k. nyckelindustrierna. Erinras bör, att det endast är i kombination med tillverkning av den stora artikeln gödselmedel som tillverkning av de relativt små mängder salpetersyra, vårt land normalt förbrukar, ekonomiskt kan försiggå.

Det förvirrade tillstånd, som länge utmärkt världsmarknaden för kväve-

¹ Våren 1931 banfritt tariffhamn.

² Hösten 1931 banfritt Ljungaverk eller Alby.

³ Våren 1932 banfritt Ljungaverk eller Alby.

⁴ Hösten 1932 banfritt Ljungaverk eller Alby.

⁵ Banfritt Ljungaverk eller Alby.

produkter, är alltså bestående. Den internationella kvävekartellen har icke kunnat återupprättas och den europeiska kvävekonventionen saknar den fullständiga anslutning, den skulle behöva för att kunna i tillräcklig utsträckning inverka reglerande på produktion och priser. Utom konventionen stående verk på kontinenten oroar ständigt marknaden med exportofferter till ytterst låga priser, under det att många marknader äro stängda genom import- och andra handelsrestriktioner samt förbehållna respektive länders inhemska tillverkare.

Kvävemarknadens läge vid årsskiftet 1933/1934 är ur den svenska industriens synpunkt föga lovande. Vår alldeles oskyddade marknad för ammoniumsulfat tryckes alltså av utbud till priser, som för den svenska fabriken icke låra vara möjliga att acceptera och som måste betecknas som uttryck för ohejdad dumping. Prisnivån för de utländska offerterna torde för närvarande ligga i ungefär svenska kr. 11: — à 12: — pr 100 kg c. i. f. svensk hamn.

Beträffande salpeterindustrien i Chile och dess konkurrens med den syntetiska kväveindustrien äro framtidsutsikterna ovissare än någonsin. Världskrisens ytterligt långsamma förlopp lärer för närvarande icke beträffande kväveprodukter visa något tecken till avspänning. Överproduktion, hand i hand med fortgående avspärning av marknadsområden till följd av nationella beredskapsåtgärder och valutasvårigheter, samt ett förödande priskrig på de få marknader, vilka likt Sveriges hållas öppna för fri konkurrens, äro fortfarande de mest framträdande dragen i marknadsläget på detta område.

Ett nytt moment har visserligen tillkommit, men av olycksbådande art. Japans kemiska industri är nu färdig att konkurrera i kväveprodukter och utbjuder bl. a. ammoniumsulfat och kalkkväve till mycket låga priser. Ehuru det ännu är för tidigt att yttra sig om huru leveranskraftigt Japan kan komma att visa sig, har blotta uppträdandet av japanska kväveprodukter i de stora västeuropeiska importhamnarna gjort ett mycket deprimerande intryck på marknaden.

Inför denna situation har, enligt vad jag inhämtat, den svenske tillverkaren, nämligen Ljunga Verk, som i det längsta låtit fabriken gå för fullt, numera sett sig nödsakad att inskränka produktionen till under hälften av fabriken kapacitet. Riskerna av att tillverka och lagra stora kvantiteter ammoniumsulfat hava med hänsyn till ovissheten om försäljningspriserna under den förestående vårsäsongen ansetts vara alltför stora. Huruvida driftsinskränkingen kommer att stanna vid nämnda nivå eller efterföljas av ammoniumsulfattillverkningens nedläggande, är tillsvidare en öppen fråga.

Motionerna i ämnet vid 1932 och 1933 års riksdagar avstyrktes av bevillningsutskottet och vunno icke riksdagens bifall. Av utskottets uttalanden vid båda dessa tillfällen vågar jag dock draga den slutsatsen, att utskottet ansåg framställningen om ett marknadsskydd för den svenska tillverkningen på området vara väl motiverad, men att hänsynen till jordbrukets intresse av

billiga gödselmedelspriser enligt utskottets mening för det dåvarande borde gå före kväveindustriens anspråk på tullskydd. I samband härmed har utskottet år 1933 givit kraftigt erkännande åt luftkväveindustriens betydelse för landet i olika avseenden.

Jag vill med anledning härav hänvisa till den omständigheten, att priset på ammoniumsulfat under alla förhållanden på den svenska marknaden icke kommer att överstiga den naturliga nivå, konkurrensen med chilesalpeter och kalksalpeter åstadkommer, så länge dessa i Sverige icke tillverkade, men hit i stor omfattning importerade och här välkända kvävegödselmedel äro tullfria. En tull å ammoniumsulfat kommer icke att förändra den allmänna prisnivån å kvävet i gödselmedlen, utan endast medverka till att å svensk industri bevara en för dess existens behövlig del av den svenska marknaden.

Under åberopande av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av tulltaxenummer 203 i gällande tulltaxa, att ammoniumsulfat åsättes en tull av 5 kronor för 100 kg.

Stockholm den 18 januari 1934.

Axel Nylander.
